

Національний
банк України

Результати опитування керівників підприємств **Чернігівської області** щодо їх ділових очікувань*

III квартал 2023 року

*Надані результати є відображенням лише думки респондентів – керівників підприємств Чернігівської області в III кварталі 2023 року і не є прогнозами та оцінками Національного банку України.

Результати опитування підприємств Чернігівської області у III кварталі 2023 року свідчать, що на тлі стабільного функціонування енергосистеми, незважаючи на безпекові ризики, респонденти очікують збільшення виробництва товарів і послуг в Україні та позитивно оцінюють перспективи розвитку своїх підприємств у наступні 12 місяців. Інфляційні та девальваційні очікування послабилися, але залишаються високими.

У наступні 12 місяців керівники підприємств області очікують:

- **зростання обсягів виробництва товарів та послуг в Україні нижчими темпами:** баланс відповідей – 23.1% (у попередньому кварталі – 69.2%) (графік 1). У цілому по Україні баланс відповідей – 9.8%;
- **повільніше зростання цін на споживчі товари та послуги:** 69.2% респондентів очікують, що інфляція не перевищить 15.0% (у II кварталі 2023 року – 46.2%), у цілому по Україні – 52.2%. **Головними чинниками інфляції** респонденти називають витрати на виробництво, курс гривні до іноземних валют, воєнні дії, соціальні видатки бюджету та податкові зміни (вплив останніх двох чинників значно посилюється порівняно з попереднім опитуванням) (графік 2);
- **девальвацію національної валюти нижчими темпами:** знецінення гривні відносно долара США очікують 69.2% респондентів (у II кварталі 2023 року – 91.7%). У цілому по Україні – 72.4%;
- **поліпшення фінансово-економічного стану своїх підприємств:** баланс відповідей – 30.8% (у попередньому кварталі – 23.1%) (таблиця). У цілому по Україні – 6.0%;
- **зростання загальних обсягів реалізації виробленої продукції як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринку:** баланси відповідей – 38.5% та 40.0 відповідно (як у попередньому кварталі). У цілому по Україні баланси відповідей – 16.8% та 10.6% відповідно;
- **обсяг інвестиційних видатків як на виконання будівельних робіт, так і на машини, обладнання та інвентар збільшиться:** баланси відповідей – по 11.1% (у II кварталі 2023 року – 0.0% та «мінус» 27.3%) (таблиця). У цілому по Україні баланси відповідей – «мінус» 2.2% та 8.8% відповідно (таблиця);
- **зменшення кількості працівників на своїх підприємствах:** баланс відповідей – «мінус» 15.4% (у попередньому кварталі – «мінус» 7.7%) (графік 4). У цілому по Україні – «мінус» 7.0%;
- **зростання цін на товари/послуги, що купуються:** баланс відповідей – 92.3% (як у II кварталі 2023 року). Водночас респонденти очікують **уповільнення зростання цін на товари/послуги власного виробництва:** баланс відповідей – 76.9% (у попередньому кварталі – 92.3%) (графік 6). За оцінками респондентів області, на подорожчання товарів/послуг власного виробництва найбільше впливатимуть ціни на сировину, матеріали та енергоносії, а також вартість трудових ресурсів (вплив чинника посилюється) (графік 7);
- **зростання витрат на одиницю продукції:** баланс відповідей – 92.3% (як у попередньому кварталі). Також респонденти очікують **зростання витрат на оплату праці одного найманого працівника вищими темпами:** баланс відповідей – 84.6% (у попередньому кварталі – 66.7%) (графіки 4, 6).

Головними чинниками, що обмежують спроможність підприємств області нарощувати виробництво, респонденти зазначили занадто високі ціни на сировину, матеріали та енергоносії, а також воєнні дії та їх наслідки (графік 5).

За оцінками керівників підприємств, **потреби підприємств області в позикових коштах** найближчим часом дещо збільшаться (графік 8). Респонденти, які планують брати банківські кредити, надають перевагу запозиченням виключно в національній валюті. Основними стримуючими чинниками залучення кредитних ресурсів респонденти називають занадто високі ставки за кредитами, надмірні вимоги до застави, а також наявність інших джерел фінансування (графік 9).

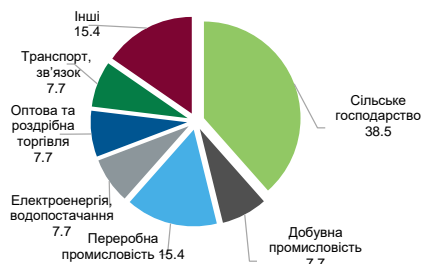
92.3% респондентів зазначили, що не мають проблем із проведенням операцій з коштами, розміщеними на банківських рахунках (у цілому по Україні – 94.9%).

Оцінки респондентів щодо стану підприємств на момент опитування (графік 3):

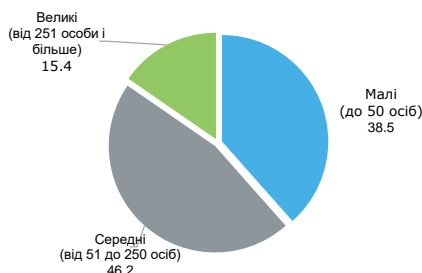
- **поточний фінансово-економічний стан поганий:** баланс відповідей – «мінус» 30.8% (як у попередньому кварталі). У цілому по Україні – «мінус» 5.8%;
- **рівень залишків готової продукції власного виробництва зменшився і є нижчий, ніж нормальний:** баланс відповідей – «мінус» 22.2% (у II кварталі 2023 року – 0.0%);
- **підприємства області здатні задовольнити неочікуване збільшення попиту за рахунок власних виробничих потужностей:** баланс відповідей – 7.7% (у попередньому кварталі – «мінус» 15.4%).

Паспорт вибірки^{1,2}

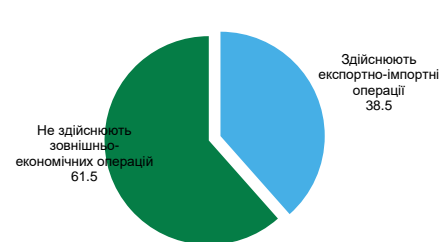
Розподіл респондентів за основним видом діяльності підприємств (за КВЕД), %

Розподіл респондентів за розміром підприємств за кількістю працівників, %

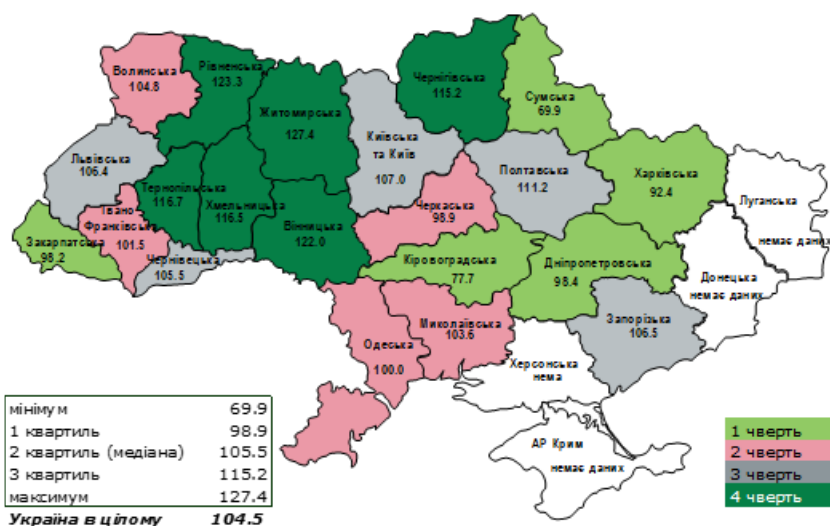

Розподіл респондентів за напрямом діяльності, %

- період проведення – 31 липня – 24 серпня 2023 року;
- опитано всього 13 підприємств;
- репрезентативна за таким видом економічної діяльності, як сільське господарство.

Індекс ділових очікувань на наступні 12 місяців за областями³, %

*кuartиль - значення ознаки, яка ділить ранжовану сукупність значення показника (ІДО) на чотири рівновеликі частини;
 **медіана - значення ознаки, яка розміщується в середині ранжованої сукупності і поділяє її на дві рівні частини.

Таблиця. Очікування підприємств Чернігівської області щодо їх ділової активності (за складовими)

Очікування респондентів у наступні 12 місяців щодо:	Баланси відповідей, %				
	III кв. 2022 р.	IV кв. 2022 р.	I кв. 2023 р.	II кв. 2023 р.	III кв. 2023 р.
фінансово-економічного стану	0.0	-16.7	8.3	23.1	30.8
загальних обсягів реалізації продукції власного виробництва	30.0	0.0	41.7	38.5	38.5
інвестиційних видатків на проведення будівельних робіт	-25.0	-25.0	-9.1	0.0	11.1
інвестиційних видатків на машини, обладнання та інвентар	-25.0	-33.3	-18.2	-27.3	11.1
кількості працівників	-25.0	0.0	-15.4	-7.7	-15.4

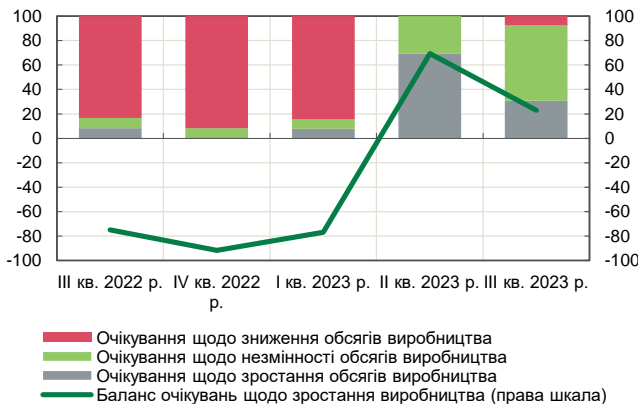
¹ Вибірка формується пропорційно внеску регіону і виду економічної діяльності у виробництво валової доданої вартості України.

² В окремих випадках незначні розбіжності між підсумками та сумою складових можливі за рахунок округлення.

³ Індекс ділових очікувань – агрегований показник щодо очікуваного розвитку підприємств у наступні 12 місяців, розрахований за балансами відповідей респондентів стосовно змін фінансово-економічного стану підприємства та майбутньої економічної активності.

Графік 1

Динаміка очікувань щодо зміни обсягів виробництва товарів та послуг в Україні в наступні 12 місяців, відсоток відповідей

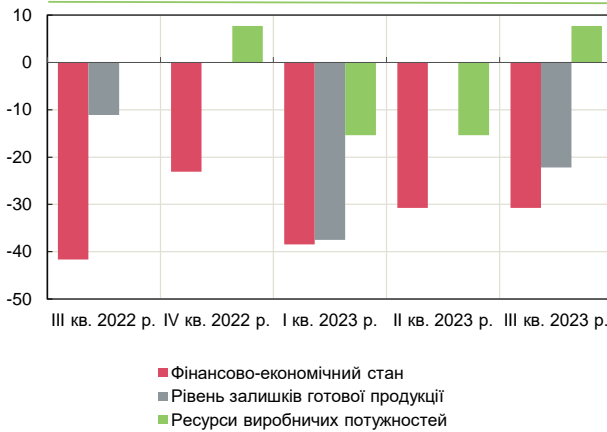
Графік 2

Оцінка респондентами факторів, які зумовили їх очікування щодо зростання цін на споживчі товари та послуги, відсоток відповідей

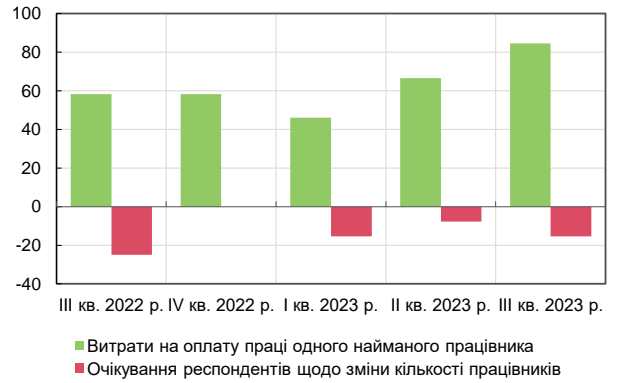
Графік 3

Економічна активність підприємств на момент опитування, баланс відповідей

Графік 4

Динаміка очікувань респондентів щодо зміни кількості працівників та оплати праці одного найманого працівника у наступні 12 місяців, баланс відповідей

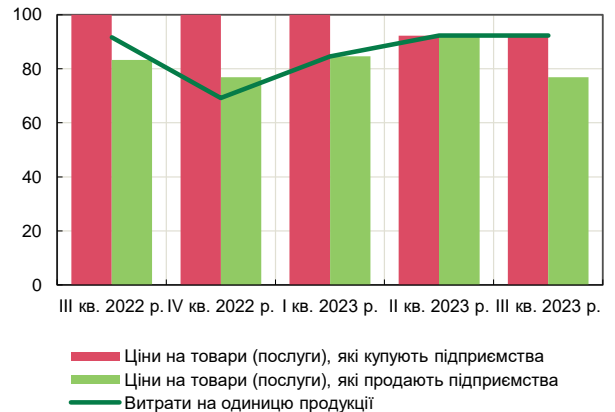
Графік 5

Оцінка респондентами факторів, які обмежують спроможність їх підприємств збільшувати виробництво, відсоток відповідей

Графік 6

Динаміка очікувань щодо змін цін виробників у наступні 12 місяців, баланс відповідей

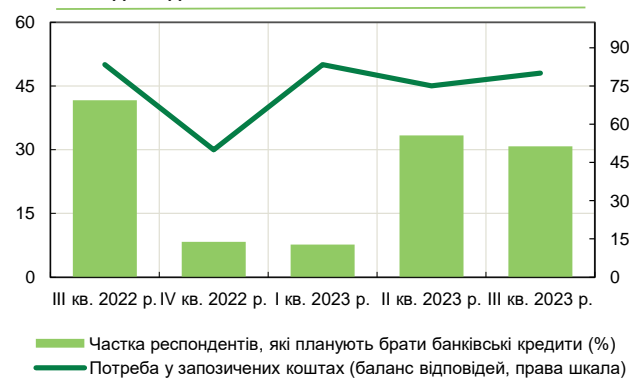
Графік 7

Оцінка респондентами факторів, які впливають на зміни рівня відпускних цін на товари та послуги, відсоток відповідей

Графік 8

Очікування респондентів щодо потреби в запозичених коштах та плани щодо банківських кредитів найближчим часом, відсоток відповідей

Графік 9

Оцінка респондентами факторів, які можуть змусити підприємство уникати/відкладати використання кредитних послуг банків, відсоток відповідей

